

ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ОСНОВ ПРАЦІ

DOI 10.33287/11214

УДК 331.556

**ЗАСТОСУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ШУКАЧІВ ПРИТУЛКУ НА РИНКУ ПРАЦІ
УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ**

**UTILIZATION OF ASYLUM SEEKERS' POTENTIAL ON THE LABOUR MARKET IN
UKRAINE: CHALLENGES AND PERSPECTIVES**

Світлана Бутенко

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Академії праці, соціальних відносин і туризму, юрист Благодійного фонду «Право на Захист»

Svitlana Butenko

PhD in Law, Associate Professor, Academy of Labour, Social Relations and Tourism; Lawyer, Charitable Fund «Right to Protection»

 orcid.org/0000-0002-2947-8337

 butenko.sy@socosvita.kiev.ua

Анотація

На основі аналізу чинного законодавства України, результатів досліджень зайнятості на ринку праці України біженців і шукачів притулку, власного досвіду авторки як юристки Благодійного фонду «Право на Захист», яка безпосередньо консулює біженців і шукачів притулку щодо міграційної процедури та інтеграції в Україні, зроблено висновки про неможливість повноцінного застосування трудового потенціалу шукачів притулку через вимоги Закону України «Про зайнятість населення».

Необхідність застосування трудового потенціалу шукачів притулку обґрунтована потребою цієї категорії пошукачів у самозабез-

Ключові слова:

біженці, шукачі притулку, працевлаштування, ринок праці України, трудовий потенціал, вразлива категорія населення.

Key words:

refugees, asylum seekers, employment, labor market of Ukraine, labor potential, vulnerable population category.

печенні, наявністю в них професійних навичок, а також існуванням кадрового голоду в Україні і готовністю українських роботодавців приймати на роботу цю категорію осіб.

Констатовано, що в Україні зроблені певні кроки щодо полегшення шукачам притулку доступу до працевлаштування. Зокрема, зареєстровано у Верховній Раді кілька відповідних законопроектів. Ці та інші ініціативи мають бути продовжені.

Abstract

The purpose of this work is to identify the cause of the actual absence of examples of the employment potential of asylum seekers in the labor market of Ukraine, to prove the necessity and effectiveness of using this potential in the conditions of staff hunger and to find ways of realizing this potential. The study employs analysis of the current legislation of Ukraine, as well as the results of studies in the field of employment of refugees and asylum seekers on the labor market of Ukraine as well as reflections of author's own experience as a lawyer of Charitable Fund «Right to Protection», who is directly counselling refugees and asylum seekers about migration procedure and integration. Between March 2018 and May 2019, the author provided 506 consultations on employment and other social issues to 216 project beneficiaries (refugees, asylum seekers, people in need of additional protection) from 33 countries.

The need to use the labor potential of asylum seekers is justified by the need for this category of job seekers in self-reliance, their availability of professional skills, as well as the existence of personnel shortage in Ukraine and the willingness of Ukrainian employers to recruit this category of people.

According to the different surveys, as well as the author's own experience of interviewing and advising refugees and asylum seekers, almost half of the employed are employed in trade and services. During the personal interview, most respondents stated that they were not able to fully utilize their potential in Ukraine, in particular their education and qualification level.

The findings from the documentary analysis allow as to conclude that the asylum seekers' employment potential could not be fully utilized through the requirements of the Law of Ukraine «On Employment of the Population». It was stated that Ukraine has already made attempts to facilitate access to employment for asylum seekers, in particular by registering relevant draft bills in the Verkhovna Rada. The conclusion is made on the need for further support of these proposals.

Інформація про рукопис

Надійшов до редакції:

26.07.2019

Рецензований: 12.08.2019

Подано доопрацьовану версію: 29.09.2019

Прийнятий до друку:

5.10.2019

Вступ

За даними Державної служби зайнятості, протягом січня-травня 2019 року в Україні спостерігався суттєвий дефіцит кадрів з робітничих спеціальностей. Так, для прикладу, країні не вистачало понад 10 тис. водіїв автотранспортних засобів, більш як 5 тис. вантажників, 4 тис. швачок, 3 тис. трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва, 2,5 тис. двірників [1]. При цьому, за даними УВКБ

ООН на 1 січня 2018 року в Україні проживало 8 757 осіб, які були змушені залишити країну свого походження через переслідування та шукати притулок на території України. Серед них 3 257 осіб, які отримали одну з форм захисту в Україні (статус біженця або статус особи, яка потребує додаткового захисту) та приблизно 5 500 осіб, які звернулися за захистом (далі - шукачів притулку) [2].

Досвід інших країн свідчить [3, с. 9; 11;13], що повноцінне задіяння шукачів притулку і біженців на ринку праці може не тільки суттєво покращити рівень життя цієї незахищеної і не забезпечуваної державою категорії населення, але й допомогти у вирішенні проблеми кадрового дефіциту держави.

Наскільки це твердження релевантне ситуації на ринку праці в Україні і які зміни потрібні для реалізації цієї концепції спробуємо дослідити у цій статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У сучасних дослідженнях тема біженців і шукачів притулку розглядається як окремо і безпосередньо (наприклад, робота В. Чуєнко про правове регулювання статусу біженців) [4], так і в контексті міграційних процесів в Україні. Міграційні процеси, в свою чергу, досліджуються у правовому полі (наприклад, робота Р. Дудник «Міграційне право як цілісність») [5, с. 18-22], у сфері державного управління (наприклад, робота М. Баламуша про державну міграційну політику і публічне адміністрування у сфері міграції [6], робота О. Малиновської про міграційну політику [7]), у сфері соціології (наприклад, робота Г. Заремби-Косович про уявлення українських трудових мігрантів про соціальну справедливість [8]), а також у взаємозв'язку із розвитком економіки (наприклад, робота О. Корнієнко про соціально-економічний аспект регіональної асиметрії міграційних процесів [9]) тощо.

Вплив міграції на економічний розвиток держави активно обговорюється сьогодні з огляду на підвищення рівня трудової міграції українців. Тож, досліджувати питання застосування трудового потенціалу біженців, ігноруючи сучасну потребу в кадрових ресурсах в Україні і причину дефіциту робочої сили, не можливо. З огляду на це, корисним є дослідження явища трудової міграції з України до країн Вишеградської четвірки, проведене за ініціативою ГО «Європа без бар'єрів» у 2018 році. Зокрема, в рамках дослідження встановлено, що у 2018 році за кордоном працювало не менше 4 млн. українців. В основі цього висновку - дані Держстату, дані про прикордонний рух і експертні оцінки [10, с. 5].

Натомість тема застосування потенціалу біженців і шукачів притулку на ринку праці України науковцями практично не досліджувалася. Разом з цим, останнім часом (2018-2019 рік) це питання широко висвітлюється правозахисними організаціями, які опікуються правами біженців і шукачів притулку на території України.

Протягом 2018-2019 років авторка цієї статті є юристкою БФ «Право на Захист» і безпосередньо опікується етапами міграційної процедури осіб, які звертаються за захистом в Україні, та їхньою інтеграцією в суспільство України. В рамках реалізації проектів щодо допомоги біженцям і шукачам притулку у 2018 року БФ «Право на захист» провело два масштабних дослідження. Перше стосувалось ключових аспектів зайнятості біженців, осіб, які потребують додаткового захисту та шукачів притулку в Україні [11], друге - дослідження ринку праці з метою виявлення потенційних компаній/організацій для подальшого працевлаштування біженців і шукачів притулку [12]. Результати цих досліджень свідчать, по-перше, про наявність серед категорії біженців і шукачів притулку, що проживають в Україні, кадрів, в яких зацікавлена Україна, а по-друге, про наявність кадрового голоду і готовність українського бізнесу працевлаштовувати цю категорію пошукачів за наявності відповідної кваліфікації. Разом з цим, дослідження висвітлюють проблему відсутності прикладів офіційного працевлаштування шукачів притулку роботодавцями України, що при наявності потенційної зацікавленості у трудових ресурсах видається досить дивним і вимагає виявлення причини такої ситуації.

Мета та методологія роботи

Метою цієї роботи є виявлення причини фактичної відсутності прикладів застосування трудового потенціалу шукачів притулку на ринку праці України, доведення необхідності і ефективності застосування цього потенціалу в умовах кадрового голоду та пошук шляхів реалізації цієї потенційної можливості.

Дослідження базується на власному досвіді авторки, отриманому протягом 2018-2019 років під час інтерв'ювання, консультування, підготовки резюме та захисту прав шукачів притулку в державних органах влади та приватних організаціях. Зокрема, в період березня 2018 - травня 2019 року авторкою було забезпечено 506 консультацій щодо працевлаштування та інших соціальних питань для 216 бенефіціарів проекту (біженців, шукачів притулку, осіб, які потребують додаткового захисту) з 33 країн світу; 79% відсотків бенефіціарів були чоловіки, 21% - жінки; 14% від загальної кількості бенефіціарів проекту мали статус біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, 86% бенефіціарів мали статус шукачів притулку.

Зібрані авторкою та іншими виконавцями проекту дані стали базою для аналізу в рамках дослідження «Ключові аспекти зайнятості біженців, осіб, які потребують додаткового захисту і шукачів притулку в Україні», результати якого опубліковані БФ «Право на Захист», приводяться і аналізуються в цій статті.

Опитуванню піддавалися лише ті особи, які вже перебували на ринку праці або розглядали цю можливість у найближчому майбутньому. Протягом одного місяця було опитано 377 осіб, з них 227 (60%) – у Київській області (переважно в м. Київ) та 150 (40%) – у Харківській області (переважно в м. Харків). Респондентами були виключно особи зі статусом біженця, що потребують додаткового захисту (загалом 141 особа, що відповідає 37% всіх опитаних), та шукача притулку (236 осіб, що відповідає 63% всіх опитаних).

У *табл. 1* наведено дані щодо кількості осіб, які взяли участь у дослідженні, та їх розподіл за країнами.

Табл. 1. Країни громадянства біженців та шукачів притулку, що брали участь у дослідженні «Ключові аспекти зайнятості біженців, осіб, які потребують додаткового захисту і шукачів притулку в Україні»

<i>Країна громадянства</i>	<i>абс. кільк.</i>	<i>%</i>
Сирійська Арабська Республіка	74	20
Афганістан	58	15
Іран	27	7
Ірак	26	7
Російська Федерація	26	7
Узбекистан	18	5
Демократична Республіка Конго	14	4

продовження табл. 1

Киргизька Республіка	14	4
Таджикистан	14	4
Інші країни (інші країни Африки)	64	17
Інші країни (інші країни колишнього СРСР)	14	4
Інші країни	22	6
Особи без громадянства	6	2
Всього	377	100

Крім цього, в рамках цього дослідження проаналізовано дані БФ «Право на Захист» щодо ринку праці в Київській та Харківській областях, що характеризують наявність потенційних компаній/організацій для подальшого працевлаштування біженців та шукачів притулку. Результати вказаного дослідження, зокрема, база потенційних роботодавців, безпосередньо використовувалися авторкою під час надання консультацій шукачам притулку та біженцям, як-от, щодо забезпечення їхнього доступу до ринку праці.

Результати дослідження

Правові обмеження працевлаштування шукачів притулку на ринку праці України

Керуючись вимогам Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового захисту або тимчасового захисту», можна стверджувати, що особа, яка звернулася за захистом (далі - шукач притулку) - це особа, яка законно перебуває на території України на період, що розпочинається з моменту її звернення з відповідною заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, до остаточного визначення її статусу міграційною службою чи залишення нею території України [13].

Незважаючи на те, що згідно зі ст. 13 вказаного Закону, шукач притулку має право на тимчасове працевлаштування [13], порядок реалізації цього права, передбачений Законом України «Про зайнятість населення», фактично це унеможлиблює.

У статті 42 Закону України «Про зайнятість населення» вказано, що роботодавці мають право на застосування праці іноземців та осіб без громадянства на території України на підставі дозволу, що видається територіальними органами центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції [14].

Стаття 42-1 цього ж закону деталізує вказану норму, зазначаючи, що роботодавець отримує також дозвіл для таких категорій осіб як іноземці та особи без громадянства, стосовно яких прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту [14]. У цій нормі фактично йдеться про шукачів притулку, звернення яких про визнання їх біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, розглядаються міграційною службою.

Тож, для шукачів притулку релевантні вимоги ч.3 ст. 42-1 Закону України «Про зайнятість населення» про умови отримання дозволу на працевлаштування іноземців чи осіб без громадянства: виплата заробітної плати у розмірі не менш як:

«1) п'ять мінімальних заробітних плат - іноземним найманим працівникам у громадських об'єднаннях, благодійних організаціях та навчальних закладах, визначених у статтях 34, 36, 37, 39, 41, 43, 48 Закону України «Про освіту»;

2) десять мінімальних заробітних плат - для всіх інших категорій найманих працівників» [14].

Нагадаємо, що з першого січня 2019 року розмір мінімальної заробітної плати становить 4173 гривень на місяць, тобто для працевлаштування шукачу притулку необхідно знайти роботодавця, який готовий платити йому 41730 гривень на місяць. Це при тому, що як вказує дослідження БФ «Право на захист», 23% опитаних біженців і шукачів притулку можна віднести до такої професійної галузі як «Робітничі спеціальності - Персонал для дому», яка в Україні не передбачає пропозиції заробітної плати такого розміру.

Таким чином, на час очікування рішення по його зверненню (а це, відповідно до практики міграційної служби, може бути один-два і навіть більше років) у сфері працевлаштування шукач притулку фактично прирівнюється до іноземця-мігранта. До порядку його прийняття на роботу релевантні вимоги ст. 42-1 Закону України «Про зайнятість населення», які фактично унеможливають застосування потенціалу цієї особи на ринку праці України.

Імператив використання трудового потенціалу шукачів притулку в умовах кадрового голоду в Україні

Шукачі притулку належать до вразливої категорії населення, оскільки, на відміну від інших мігрантів, не мають змоги повернутися до країни свого походження. Значна кількість цих осіб не мають на руках документів, що підтверджують їх особу, рівень освіти, досвід попередньої роботи тощо. Їх статус не дозволяє звернутись до країни походження або її представництв внаслідок загрози життю, безпеці чи свободі.

Водночас, ця категорія населення не отримує жодної матеріальної підтримки від нашої держави. З метою розвіювання міфу про «утримання» цієї категорії осіб за рахунок державного бюджету, слід зазначити, що матеріальна допомога біженцям надається лише одноразово після отримання цього статусу і дорівнює одному неоподаткованому мінімуму доходів громадян [15], грошова допомога шукачам притулку чинним законодавством не передбачена.

Тож, питання доступу шукачів притулку до ринку праці в Україні має, в першу чергу, як зазначено у Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року [16], гуманітарний компонент. Відсутність доступу до офіційного працевлаштування унеможливорює плату податків, отримання подальшої соціальної допомоги, пенсії тощо. Така ситуація фактично перешкоджає нормальній інтеграції цієї категорії в українське суспільство і маргіналізує її.

Разом з цим, як показують дослідження і власний досвід авторки у роботі з цією категорією громадян, шукачі притулку справді бажають офіційно працювати в Україні. Вони, звичайно, потребують додаткового часу на вивчення мови і адаптацію в новому для них культурному середовищі, однак готові витратити на це час і власні сили задля самореалізації і користі країні, яка їх приймає.

Із застосуванням методів вивчення економічної активності населення, застосовуваних зокрема Державною службою статистики, було встановлено, що 43% опитаних у ході дослідження «Ключові аспекти зайнятості біженців, осіб, які потребують додаткового захисту і шукачів притулку в Україні» склали категорію зайнятих, 33% - безробітних, 24% - тимчасово неактивних осіб [11]. Якщо розрізнити ці показники за статусом опитаних, то серед біженців і осіб, які потребують додаткового захисту, част-

ка зайнятих складала 54%, що ж стосується шукачів притулку, то зайнятих серед цієї категорії виявилося лише 37% [11].

З точки зору можливості застосування цього незадіяного потенціалу на ринку праці України було також цікаво дізнатися, в яких сферах працюють і де хотіли б працювати біженці і шукачі притулку з огляду на їхню кваліфікацію.

Як показують результати дослідження, а також власний досвід авторки, отриманий під час інтерв'ювання та консультування біженців і шукачів притулку, майже половина зайнятих (44%) є працівниками сфери торгівлі та послуг. Ця категорія осіб найчастіше займає посади продавців, кухарів, помічників на кухні, офіціантів, перукарів тощо; 13% опитаних відповідали групам найпростіших професій, до яких слід віднести прибиральників, мийників автомобілів, різноробочих. Окрему групу опитаних (9%) склали професіонали, зокрема, приватні викладачі іноземної мови, перекладачі, програмісти тощо; 9% опитаних біженців і шукачів притулку є спеціалістами в спортивній сфері, сфері педагогіки, творчості. Окрема і найцікавіша з точки зору кадрового дефіциту в Україні група - кваліфіковані робітники з інструментом (кравці, закрійники, швачки, м'ясники, будівельники) - складала 5 % усіх опитаних. Крім цього, 5% опитаних належать до категорії операторів та складальників обладнання та машин (водії таксі, автослюсарі та інші працівники станцій технічного обслуговування автомобілів) [11] (табл. 2).

Табл. 2. Професійний потенціал біженців та шукачів притулку, що брали участь у дослідженні БФ «Право на захист» «Ключові аспекти зайнятості біженців, осіб, які потребують додаткового захисту і шукачів притулку в Україні»

	Напрямок діяльності відповідно до освіти та досвіду	%
1.	Робітничі спеціальності-Персонал для дому	23
2.	Наука-Освіта-Переклад	12
3.	Готелі-Ресторани-Кафе	12
4.	Медицина-Фармацевтика-Охорона здоров'я	10
5.	Графіка-Фото-Дизайн (у тому числі, швачки, закрійники)	9
6.	Торгівля	8
7.	Виробництво-Інженери-Технологи	6
8.	Будівництво-Архітектура	5
9.	Спорт-Краса-Оздоровлення	5
10.	Адміністративний персонал - Водії- Кур'єри	5
11.	Інше	5

За власним досвідом авторки, розподіл за професіями та поточним місцем роботи не завжди співпадає з реальною кваліфікацією біженців і шукачів притулку, здобутою в Україні чи за її межами. Під час особистої бесіди більшість респондентів стверджували, що вони не мають можливості повною мірою застосувати в Україні свій потенціал. Мова йде про освіту і кваліфікаційний рівень. На питання інтерв'юєра, зокрема авторки цього дослідження, щодо бажаної сфери зайнятості, яка враховує їхню підготовку, близько 12 % опитаних відповіли, що це «готелі, ресторани, кафе. Майже стільки ж осіб (12%) сказали, що хотіли б працювати перекладачами, викладачами мов, а також вчителями в школах та університетах, тобто у сфері «Наука - Освіта - Переклад». Близько 10% опитаних висловили бажання працювати в галузі Медицина - Фармацевтика - Охорона здоров'я. Переважна більшість цих осіб навчалися або продовжують навчатися в медичних університетах України. В якості бажаних професій опитані зазначали такі як медсестра (медбрат), санітар, помічник лікаря, в т.ч. асистент стоматолога, а також лікар; 9% опитаних зазначили своє бажання і відповідність до категорії Дизайн - Графіка - Фото. Це були графічні дизайнери, дизайнери інтер'єру, фотографи, а також кравці, закрійники, швачки. Велика кількість респондентів (19%) при цьому зазначили, що готові розглянути будь-які пропозиції на ринку праці України [11].

Цікаво, що в процесі опитування біженцям і шукачам притулку було поставлене питання щодо готовності виконувати інші види робіт, що можуть не відповідати їхнім уподобанням і первинній кваліфікації. Кожен десятий опитаний у відповідь на це питання запевнив, що готовий виконувати будь-яку іншу роботу за плату. Більше половини осіб (60%) відповіли, що готові виконувати інші роботи, але з можливістю вибору. Серед тих, хто погодився виконувати роботу без урахування їхньої кваліфікації (72 %) були ті, хто висловив бажання виконувати роботи, пов'язані з торгівлею, приготуванням їжі, викладанням (репетиторством), будівельними та ремонтними роботами, доглядом за дітьми, хворими, особами з обмеженими можливостями, вирощуванням рослин, доглядом за худобою тощо [11].

За власним досвідом авторки, отриманим в період реалізації проекту «Інноваційні шляхи інтеграції біженців та шукачів притулку в Україні» БФ «Право на захист», побажання шукачів притулку щодо майбутнього місця роботи багато в чому збігаються з переліком професій, по яким зберігається найбільший дефіцит кадрів в Україні у 2019 році, зокрема, такими професіями, як вантажник, швачка, двірник, прибиральник території, офіціант, укладальник-пакувальник, прибиральник службових приміщень, санітарка, санітарка-прибиральниця, мийник посуду, покоївка, кухонний робітник тощо [1].

Потреба у таких кадрах і готовність їхнього працевлаштування була підтверджена дослідженням БФ «Право на захист» щодо виявлення потенційних компаній/організацій для працевлаштування біженців та шукачів притулку. В рамках дослідження було опитано 34 підприємства з кількістю персоналу вище 20 осіб у Київській області, 23 підприємства в Харківській, 102 в місті Києві та 41 підприємство в Харкові [12].

Усі опитані представники вказаних підприємств одноставно наголошували на кадровому голоді. Серед професій, які є найчисленнішими в їх організаціях, були названі водії, бухгалтери, інженери, оператори/машиністи, менеджери з продажу, слюсарі, робочі. Майже всі опитані підприємства стикалися із труднощами в заповненні вакансій. Найбільш непростими в цьому плані були названі професії слюсаря, вантажника та робочого. Як показало опитування, труднощі були обумовлені не лише браком досвіду, навичок, невідповідності заробітній платі очікуванням претендентів, але й самою відсутністю кандидатів на такі посади, як інженер, оператор/машиніст, вантажник, робочий тощо [12].

При цьому рівень готовності опитаних компаній до працевлаштування біженців і шукачів притулку можна охарактеризувати як високий: троє з чотирьох роботодавців задекларували згоду брати на роботу біженців; двоє з трьох - шукачів притулку, якщо ці люди відповідають кваліфікаційним вимогам. Разом з цим, дослідження підтвердило, що жодна з опитуваних компаній не мала досвіду працевлаштування вказаних категорій осіб [12].

Ті нечисленні роботодавці, які висловили неготовність наймати вразливі категорії населення (22 для біженців та 36 для шукачів притулку), пояснили свою відповідь переважно складністю процедури найму таких працівників та/або поганою ознайомленістю з нею (приблизно третина респондентів) [12].

Таким чином, на наш погляд, можна констатувати необхідність застосування трудового потенціалу шукачів притулку на ринку праці України, обумовлену, по-перше, наявністю кадрового голоду, по-друге, потребою доступу до офіційного працевлаштування шукачів притулку як можливістю самозабезпечення без залучення державних коштів на їх утримання й уникнення гуманітарної проблеми.

Щодо потенційної ефективності такого застосування, на наш погляд, можна спиратися на успішні практики закордонних компаній [3] і підтвержене бажання шукачів притулку працювати в Україні і будувати своє майбутнє саме тут.

Шляхи реалізації можливості застосування потенціалу шукачів притулку

Аналіз чинного законодавства дає підстави стверджувати, що основною перешкодою на шляху ефективного застосування трудового потенціалу шукачів притулку є норма щодо необхідності отримання дозволу на їх працевлаштування, зокрема, вимога до розміру їх заробітної плати.

Планом заходів на 2018-2021 роки щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року передбачений регулярний перегляд нормативно-правових актів у сфері дозвільної системи працевлаштування в Україні іноземців та осіб без громадянства з урахуванням ситуації, що склалася на внутрішньому ринку праці [16].

Вочевидь, необхідність такого перегляду існує. Більше того, певні кроки у цьому напрямі вже зроблені. Так, у лютому 2018 року Верховною Радою за номером № 7529-1 зареєстровано проект Закону про внесення змін до Закону України «Про зайнятість населення» щодо застосування праці іноземців та осіб без громадянства в Україні. Цей законопроект пропонує змінити ч.4 ст. 42-1 Закону України «Про зайнятість населення» і не застосовувати вимоги до розміру заробітної плати у разі отримання дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, стосовно яких прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту [17].

Більш кардинальні зміни пропонує зареєстрований у травні 2019 року за № 10272 Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо подолання та упередження негативних наслідків масової трудової міграції українців за кордон. Зокрема, ініціатори законопроекту вважають за необхідне взагалі виключити зі ст. 42-1 Закону України «Про зайнятість населення» вимоги до розміру заробітної плати у разі отримання дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, у тому числі, щодо шукачів притулку [18].

Тож, на наш погляд, застосування трудового потенціалу шукачів притулку на ринку праці України є можливим у разі усунення перепони у вигляді вимоги до заробітної плати при отриманні дозволу на застосування їхньої праці.

Висновки

Сьогодні Україна, попри очевидний і підтверджений безпосередньо роботодавцями кадровий голод, фактично не застосовує трудовий потенціал шукачів притулку (осіб, які звернулися за захистом в Україні). Разом з цим, ця категорія осіб, на відміну від трудових мігрантів, має обґрунтовані наміри жити і будувати своє майбутнє саме в Україні. Серед цих осіб є і висококваліфіковані спеціалісти, і представники найпростіших професій, є люди з вищою, середньою і домашньою освітою. Всі вони є носіями унікальних мов, культур і досвіду на ринку праці інших країн. Вони вміють і бажають працювати на благо України.

Разом з цим, вимоги законодавства фактично унеможливають їхній доступ до працевлаштування, породжуючи за відсутності жодного джерела прибутку їхню особисту гуманітарну катастрофу.

З метою часткового задоволення кадрового голоду нашої країни, а також надання шукачам притулку можливості для самозабезпечення Україні необхідно якнайшвидше усунути перепону у вигляді вимоги до розміру заробітної плати при отриманні дозволу на застосування їхньої праці.

Перелік літератури та джерел інформації

1. Професійний склад зареєстрованих безробітних та вакансій за січень-травень 2019 року. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/69> (дата звернення: 26.05.2019)
2. Біженці і шукачі притулку. URL: <https://www.unhcr.org/ua/11846-2> (дата звернення: 26.05.2019)
3. Engaging with employers in the hiring of refugees. OECD/UNHCR. 2018. 38 с. URL: <https://www.oecd.org/els/mig/UNHCR-OECD-Engaging-with-employers-in-the-hiring-of-refugees.pdf>.
4. Чуєнко В.І. Правове регулювання статусу біженців в Європейському Союзі: сучасний стан і перспективи розвитку: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Харків, 2018. 235 с.
5. Дудник Р.М. Міграційне право як цілісність. Правова держава. 2018. № 30. С. 18-22.
6. Баламуш М.А. Державна міграційна політика, державне управління і публічне адміністрування у сфері міграції: співвідношення та суб'єкти реалізації. Правова держава. 2018. №30. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/132854>.
7. Малиновська О.А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії. Київ : НІСД, 2018. 472 с.
8. Заремба-Косович Г.Р. Специфіка уявлень про соціальну справедливість серед українських трудових мігрантів: дис. ... канд. соц. наук: 22.00.04. Київ, 2018. 246 с.
9. Корнієнко О.О. Соціально-економічний аспект регіональної асиметрії міграційних процесів: дис. ... канд. економ. наук:08.00.07. Київ, 2018. 221.
10. Міфи і факти про українську трудову міграцію до країн Вишеграду. URL: https://naszwybir.pl/wp-content/uploads/2019/06/mify_trud_migrac.pdf.
11. Ключові аспекти зайнятості біженців, осіб, які потребують додаткового захисту і шукачів притулку в Україні. URL: <http://r2p.org.ua/63-shukachiv-prytulku-v-ukrayini-mayut-problemy-z-ofitsijnym-pratsevlashtuvannjam-cherez-vidsutnist-neobhidnyh-dokumentiv>.
12. Результати дослідження ринку праці в Київській та Харківській областях із метою виявлення потенційних компаній/організацій для подальшого працевлаштування біженців та шукачів притулку. URL: <http://r2p.org.ua/kadrovij-golod-v-pevnyh-profesijnyh-sferah-rynok-pratsi-ukrayiny-perezhyvaye-period-ochevydnyh-ta-bezpovorotnyh-transformatsij/>.
13. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Закон № 3671-VI від 8 липня 2011 року (із подальшими змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17> (дата звернення: 25.07.2019).
14. Про зайнятість населення. Закон № № 5067-VI від 5 липня 2012 року (із подальшими змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (дата звернення: 25.07.2019).
15. Порядок надання біженцям грошової допомоги та пенсії. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 липня 1998 р. № 1016 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1016-98-%D0%BF> (дата звернення: 25.07.2019).
16. Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 482-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80> (дата звернення: 25.07.2019).
17. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про зайнятість населення» щодо застосування праці іноземців та осіб без громадянства в Україні № 7529-1 від 08.02.2018 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63451 (дата звернення: 25.07.2019).
18. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо подолання та упередження негативних наслідків масової трудової міграції українців за кордон № 10272 від 06.05.2019 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65898 (дата звернення: 25.07.2019).